

mr. sc. **Željko Martišković**¹
Nikolina Vojak, univ. spec. oec.²
Silvio Požega, struč. spec. oec.³

ZNAČAJ INOZEMNIH IZRAVNIH ULAGANJA U REPUBLIKU HRVATSKU

The Importance of Foreign Direct Investments in the Republic of Croatia

SAŽETAK: Inozemna izravna ulaganja podrazumijevaju aktivnosti poduzeća izvan zemlje sjedišta, a uglavnom se odnose na ulaganje u proizvodne pogone ili podružnice. Osnovne koristi koje očekuje strani ulagač su optimalizacija postojećeg portfelja, ostvarivanje profita, nižih troškova poslovanja, povećanje tržišnog udjela te stjecanje ostalih konkurentnih prednosti. Za zemlju primatelja ulaganja, očekivane koristi su povećanje bruto investicija, povećanje zaposlenosti, pozitivan utjecaj na bilancu plaćanja zemlje i transfer tehnologije. Ne manje važni učinci su indirektni, koji se odnose najčešće na povećanje performansi domaćih poduzeća zbog povezivanja domaćih sa stranim poduzećima.

Inozemnim izravnim ulaganjima u Hrvatsku u posljednjih dvadesetak godina nastojala se povećati konkurentnost domaćeg gospodarstva i ukupne investicije u gospodarstvu. U radu se daje pregled ostvarenih inozemnih stranih ulaganja u Republiku Hrvatsku te njihov utjecaj na gospodarstvo zemlje

Ključne riječi: inozemna izravna ulaganja, investicije, gospodarstvo

ABSTRACT: Foreign direct investments encompass activities that enterprises make outside the home country, and mostly refer to investments in manufacturing systems or subsidiaries. Main benefits expected for foreign investor are optimization of portfolio, profit gaining, costs reduction, increasing of market share and acquirement of other competitive advantages. For the recipient country main benefits are the increase of gross investments and employment, positive influence on balance of payments and transfer of technology. Indirect effects, which refer to increasing performances of enterprises because of connecting domestic with foreign enterprises, are not less important.

In the past twenty years, through foreign direct investments in Croatia there was an attempt to achieve stronger competition of domestic economy and total investmen-

¹ Privredna banka Zagreb, zeljko.martiskovic@pbz.hr

² Veleučilište u Karlovcu, nikolina.vojak@vuka.hr

³ MPS-67 d.o.o., Poslovnica Karlovac, silviopozega.mps67@gmail.com

ts in the country. This work gives an overview of achieved foreign direct investments in Croatia and the impact of investments on Croatian economy.

Keywords: foreign direct investments, investments, economy

1. UVOD

Inozemna izravna ulaganja, odnosno inozemne direktne investicije u Hrvatskoj pokazuju određene specifičnosti u razdoblju krize i opće stagnacije u odnosu na razdoblje rasta i prosperiteta. Cilj ovog rada je prikazati značaj inozemnih izravnih ulaganja, s posebnim naglaskom na greenfield investicije, na gospodarska kretanja i stanje u Republici Hrvatskoj.

Inozemna izravna ulaganja jedan su od pokretača investicijskih ciklusa određene zemlje te imaju puno direktnih i indirektnih učinaka na rast i stabilnost cjelokupnog gospodarstva. One na neki način pokazuju koliko je gospodarstvo određene zemlje otvoreno i spremno za inozemna ulaganja. Hrvatska se u tom pogledu i nije pokazala kao dobar primjer jer postoje mnogobrojne prepreke koje koče inozemne direktne investicije, prvenstveno administrativne prirode, što je velika šteta i neiskorišteni potencijal, jer su inozemne investicije najpotrebnije u vrijeme gospodarskog pada i stagnacije uslijed financijske ili gospodarske krize. Poduzeća u Hrvatskoj imaju tri osnovne mogućnosti eksternog financiranja razvoja: bankovni krediti, tržište kapitala te izravna strana ulaganja. Izravna strana ulaganja pokazala su se u mnogim tranzicijskim zemljama srednje i istočne Europe kao stabilniji, jeftiniji i kvalitetniji izvor financiranja u odnosu na ostale oblike priljeva stranog kapitala.

2. INOZEMNA IZRAVNA ULAGANJA

Liberalizacija kretanja kapitala u okviru aktivnosti GATT-a (*General Agreement on Tariffs and Trade* - Opći sporazum o carinama i trgovini) i potom Svjetske trgovinske organizacije te drugih međunarodnih tijela i institucija proširila se na većinu država svijeta. Posljednjih su desetljeća donesene brojne mjere, jednako multilateralnog kao i unilateralnoga karaktera, u svrhu olakšanja i poticanja prelaska kapitala preko nacionalnih granica. Ograničena pokretljivost kapitala koja je karakterizirala doba liberalističke ekonomije s kraja 18. i prve polovice 19. stoljeća, zamijenjena je koncem 20. stoljeća globalnom ekonomijom u osnovi koje se nalazi međunarodno kretanje faktora proizvodnje, prije svega kapitala. To se kretanje, u potrazi za većim profitima, zbiva u više različitih formi. Prema klasifikaciji MMF-a i OECD-a inozemne investicije dijele se na inozemna izravna ulaganja i ostale inozemne investicije. Najvažniju ulogu u internacionalizaciji proizvodnje imaju inozemna izravna ulaganja.⁴

⁴ Pavlović D., *Inozemne direktne investicije u međunarodnoj trgovini*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb 2008., str. 15.

Investicije su druga sastavnica agregatne potražnje. U kratkom roku investicije utječu na proizvodnju preko agregatne potražnje, a u dugom roku utječu na agregatnu ponudu. Razvitak bilo kojeg gospodarstva nezamisliv je ako se ne ulaže u taj razvitak. Investicije obuhvaćaju ulaganje u ljudske resurse i dugotrajnu imovinu. Bez investicija zemlja ni u kojem slučaju ne može ostvariti bilo kakav rast, povećanje zaposlenosti ili povećanje izvoza.

UNCTAD (*United Nations Conference on Trade and Development*) je razvio indeks uspješnosti u privlačenju inozemnih direktnih investicija (*FDI Performance Index*), koji pokazuje udio pojedine države u globalnim tokovima inozemnih izravnih ulaganja i njezin udio u svjetskom BDP-u. Vrijednost indeksa od 1 pokazuje da je udio te zemlje u globalnim kretanjima direktnih investicija identičan njezinu udjelu u svjetskom BDP-u, vrijednost viša od 1 pokazuje da ona privlači više inozemnih direktnih investicija nego što bi se moglo očekivati s obzirom na njezin udio u svjetskom BDP-u, a vrijednost manja od 1 pokazuje da privlači manje investicija od očekivanih s obzirom na udio u BDP-u svijeta.

Uzimajući u obzir rezultate i prema indeksu uspješnosti i prema indeksu potencijala u privlačenju inozemnih direktnih investicija, sve zemlje su svrstane u četiri skupine:⁵

- u prvu skupinu, skupinu „predvodnika“, pripadaju zemlje s visokim indeksom uspješnosti (višim od prosjeka za sve države) i s visokim potencijalnim indeksom (višim od prosjeka za sve države);
- u drugu skupinu, „ekonomija iznad prosječnog potencijala“, ubrajaju se zemlje s visokim indeksom uspješnosti, ali niskim indeksom potencijala;
- u treću skupinu, „ekonomije niskog potencijala“, spadaju zemlje s niskim indeksom uspješnosti i visokim indeksom potencijala;
- i četvrtu skupinu, „neuspješnih“, čine zemlje s niskim indeksom uspješnosti i niskim indeksom potencijala.

U skupinu „predvodnika“ spada 41 država, a među njima je i Hrvatska. Za svaku državu, bez obzira na to u kojoj se grupi nalazi, UNCTAD-ova analiza sugerira aktivnosti u pitanjima strategije u privlačenju inozemnih direktnih investicija. Za skupinu „predvodnika“ aktivnost se mora usmjeriti na pitanje kako i nadalje zadržati komparativne prednosti koje su je učinile atraktivnom za strane investitore. Za drugu skupinu zemalja aktivnosti bi se trebale usmjeriti na strukturalne promjene, kako bi podigle indeks potencijala i zadržale na duži rok nadprosječan udio u privlačenju inozemnih direktnih investicija. Treća skupina zemalja, okarakterizirana kao „ekonomije niskog potencijala“, je skupina u koju pripadaju industrijski razvijene zemlje poput Japana, Austrije i Italije, ali i siromašnije zemlje u razvoju poput Sirije, Bjelorusije i Bocvane. Osnovno pitanje u njihovim nastojanjima da privuku inozemni kapital jesu promotivne aktivnosti koje bi promijenile percepciju stranih investitora u pojedinoj

⁵ Ibidem, str. 115.

zemlji, ali i otklanjanje onih makroekonomskih, socijalnih ili političkih čimbenika koji su specifični za svaku pojedinu državu i koji su je, u očima potencijalnih investitora, učinili neatraktivnom lokacijom. Četvrtu skupinu država, koje su ocijenjene „neuspješnima“ u privlačenju inozemnih direktnih investicija, uglavnom čine najnerazvijenije zemlje svijeta i njihova bi prioritarna zadaća bila stvaranje ekonomskih, političkih, pravnih i socijalnih pretpostavki za brži ekonomski razvoj, a u okviru toga i za veće privlačenje inozemnoga kapitala.

2.1. Pojam i specifičnosti inozemnih izravnih ulaganja

Inozemna izravna ulaganja ili strane direktne investicije (engl. *Foreign Direct Investment* – FDI) obuhvaćaju investicijske aktivnosti poduzeća izvan granica zemlje u kojoj se nalazi sjedište poduzeća i u kojoj se donose ključne odluke, a u većini se slučajeva radi o investicijama u proizvodne pogone ili podružnice koje kontroliraju poduzeća sa sjedištem u nekoj drugoj zemlji. Izlazak nekog poduzeća na strana tržišta putem zajedničkih ulaganja ili osnivanje vlastitog poduzeća u inozemstvu, tretira se kao inozemno izravno ulaganje. Pri tome se izravno ulaganje u inozemstvu može provesti na dva načina:⁶

- a) investiranjem u potpuno novi pogon ili djelatnost (engl. *greenfield investment*);
- b) preuzimanjem ili spajanjem domaćeg poduzeća s postojećom tvrtkom u inozemstvu.

Izravna ulaganja putem procesa privatizacije u tranzicijskim zemljama također se ubrajaju u ovu skupinu. Najčešći oblik FDI je preuzimanje poduzeća odnosno sjedinjenje s velikom multinacionalnom kompanijom, dok su potpuno nove (*greenfield*) investicije znatno manje zastupljene.

Prema međunarodno priznatoj metodologiji, izravna ulaganja definiraju se kao ulaganje stranog poduzetnika u domaće poduzeće (rezident) u kojem strani ulagač stječe minimalno 10% dionica ili vlasničkih udjela s pravom glasa. Stjecanjem 10%-tnog ili većeg udjela u vlasništvu domaće kompanije strani investitor stječe trajni i prevladavajući interes u poduzeću primatelju strane investicije. Prevladavajući i trajni interes strani investitor ostvaruje na različite načine kao što su npr. postavljanje novog menadžmenta, promjena proizvodnog asortimana, tržišne orijentacije itsl.

FDI se definiraju s 10% ili više vlasničkog udjela zbog toga što pojam trajnog interesa nije jednoznačan. Ovisno o postotku udjela inozemnog vlasnika, poduzeća primatelji ulaganja se različito nazivaju:⁷

- a) ogranak (engl. *branch*), ako je u potpunom vlasništvu;
- b) podružnica (engl. *subsidiary*) s više od 50% vlasništva;

⁶ Sisek B., **Strane izravne investicije u Hrvatskoj – uzroci neuspjeha**, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, godina 3, 2005., str. 90.

⁷ Ibidem, str. 90.

- c) povezano poduzeće (engl. *associate*) s udjelom 10-50% direktnog ili indirektnog vlasništva u inozemstvu.

Inozemna izravna ulaganja bitno se razlikuju ovisno o motivima ulaganja investitora, prema čemu postoji više različitih vrsta inozemnih izravnih ulaganja:

- 1) ulaganja motivirana tržišnim potencijom određene zemlje, u kojoj do sada strani ulagač nije bio prisutan ili nije zadovoljan svojim tržišnim udjelom;
- 2) ulaganja usmjerena u iskorištavanje prirodnih bogatstava (mineralno bogatstvo, poljoprivredno zemljište, hidro-potencijal, nafta itsl.);
- 3) ulaganja radi nižih troškova proizvodnje, prvenstveno troškova rada, energije i sirovina;
- 4) ulaganja radi ostvarivanja određenih strateških interesa i ciljeva multinacionalnih kompanija.

2.2. Očekivane koristi od inozemnih izravnih ulaganja

Koristi koje očekuje strani investitor od svog ulaganja u drugoj zemlji svode se na optimalizaciju postojećeg portfelja stranog investitora, ostvarivanje profita, niže troškove poslovanja, povećanje prodaje i tržišnog udjela te stjecanje ostalih konkurentskih prednosti.

Zemlje primatelja inozemnih izravnih ulaganja također ostvaruju značajne koristi od stranih ulaganja, koje se grubo mogu podijeliti na izravne i neizravne koristi FDI. Izravne koristi su sljedeće:

1. povećanje bruto investicija u nacionalnoj ekonomiji;
2. povećanje zaposlenosti i povećanje dohodaka domaće radne snage;
3. povećanje poreznih prihoda države;
4. pozitivan utjecaj na bilancu plaćanja zemlje primatelja;
5. transfer novih tehnologija.

Indirektni učinci ili tzv. učinci prelijevanja (engl. *spillover effects*) stranih ulaganja obuhvaćaju različite efekte koju utječu na konkurentnost i proizvodnost domaćih poduzeća kao što je transfer znanja i iskustva u organizaciji proizvodnje, viši zahtjevi u pogledu kvalitete i pravodobne isporuke, povećanje potražnje za sirovinama, energijom i poluproizvodima te mogućnost supstitucije uvoza domaćom proizvodnjom.

Postoje i negativne strane FDI-a poput gubitka pozitivnih eksternalija time što ulazak stranih investitora smanjuje proizvodnju domaćih proizvođača. Isto tako može doći i do smanjenja zaposlenosti zbog istiskivanja domaćih poduzeća ili racionalizacije radne snage. Najgori scenarij se događa kada strani ulagač nakon ulaganja zatvara domaće poduzeće npr. radi stjecanja monopolne pozicije na tržištu. Multinacionalne kompanije mogu utjecati na stabilnost i ekonomsku politiku zemlje.

Strana poduzeća također vrlo često povlače znanja i potrebne stručnjake u svoja sjedišta. Isto tako, tekući računi bilance plaćanja mogu se pogoršati zbog povećanja uvoza.

3. INOZEMNA IZRAVNA ULAGANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Hrvatska je mala i srednje razvijena zemlja koja je u razdoblju od stjecanju samostalnosti, u proteklih 20-tak godina prošla kroz vrlo turbulentno razdoblje tranzicije vlasništva, otvaranja tržišnom gospodarstvu, promjene političkog i pravnog sustava. Hrvatska se odlučila da je otvorenost nacionalnog gospodarstva međunarodnim utjecajima politika kojom se može poticati domaća zaposlenost, rast i razvoj, sve u okviru doktrine ekonomskog neoliberalizma. Inozemna izravna ulaganja su pri tome vrlo bitan instrument kojim se nastojala povećati konkurentnost domaćeg gospodarstva i ukupne investicije u gospodarstvu.

U brojnim analizama i raspravama o inozemnim direktnim investicijama u Hrvatskoj često se ističe da ona niti po veličini niti po učincima ne odgovaraju potrebama i očekivanjima u vezi s njihovom ulogom u razvoju Hrvatske. Prva inozemna izravna ulaganja u tranzicijske zemlje zabilježena su već krajem 80-ih dok su u Hrvatskoj zabilježena mnogo kasnije, zbog rata i nesigurnosti, tako da se realiziraju tek 1996. godine i kasnije. U to vrijeme, inozemne investicije su se počele smatrati i više nego dobrodošlima te se na njih gledalo kao na sredstva kojima se može dovršiti proces privatizacije i ubrzati ekonomski rast zemlje.

Unatoč relativno visokoj razini inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatskoj, izostao je uobičajeni pozitivan efekt na domaće gospodarstvo, odnosno na rast zaposlenosti, proizvodnje i izvoza prvenstveno uslijed nepovoljne strukture ulaganja, budući da se vrlo malo stranih ulaganja odnosi na greenfield investicije.

Tablica 1 prikazuje kako je Hrvatska u razdoblju od 8 godina, od 1993. do 2000. godine ostvarila tek 4.489 mil. € FDI, a u narednih deset godina 21.129 mil. €, što je čini jednom od uspješnijih zemalja srednje i istočne Europe. Posebno značajni iznosi FDI-a ostvarivani su u razdoblju od 2005. do 2008., dakle u godinama koje su prethodile ekonomskoj krizi. S jačanjem ekonomske i financijske krize u Hrvatskoj dolazi do vrlo velikog pada investicija, tako da je 2009. godine uloženo gotovo 2 mlrd. € manje nego 2008. godine (ili 44% manje). Godine 2010. ostvareno je čak 4 mlrd. € FDI manje nego 2008. godine što je pad od 94%. Stanje se popravlja tijekom prva 3 kvartala 2011. godine, ali to je tek zaustavljanje vrlo negativnog trenda.

**Tablica 1. Inozemna izravna ulaganja u Hrvatsku
1993.-2011. godine**

Godina	Iznos mil. €	Kumulativ mil. €	Učešće FDI u BDP (%)
1993.	101	101	
1994.	93	194	
1995.	79	273	5,9
1996.	382	655	4,1
1997.	480	1.135	10,5
1998.	850	1.985	5,8
1999.	1.363	3.348	6,4
2000.	1.141	4.489	2,3
2001.	1.467	5.956	3,0
2002.	1.138	7.094	7,2
2003.	1.762	8.856	6,0
2004.	950	9.806	4,1
2005.	1.468	11.274	5,3
2006.	2.765	14.039	6,6
2007.	3.651	17.690	7,2
2008.	4.219	21.909	8,8
2009.	2.380	24.289	5,2
2010.	281	24.570	1,2
1-9/2011.	1.048	25.618	
Ukupno	25.618	-	

Izvor: Hrvatska narodna banka: Inozemna izravna ulaganja u Republiku Hrvatsku,
<http://www.hnb.hr/publikac/hpublikac.htm>, (14.02.2012).
Podaci za 2011. godinu obuhvaćaju razdoblje q 1-3

Podaci u Tablici 2 pokazuju da je gotovo u svim zemljama srednje i istočne Europe došlo do smanjenja iznosa izravnih inozemnih ulaganja, ali stopa pada u Hrvatskoj je daleko najveća. U Tablici 2. prikazani su podaci o iznosima FDI u nekim usporedivim zemljama srednje i istočne Europe, po kojoj su strana izravna ulaganja u Hrvatsku najmanja od promatranih zemalja. Čak i Srbija i Albanija su tijekom 2010. godine ostvarile znatno više od 1 mlrd. € inozemnih izravnih ulaganja.

Tablica 2. FDI u usporedivim tranzicijskim zemljama 2010. godine

Zemlja	Iznos u mil. €
Poljska	7.139
Češka	5.121
Mađarska	1.208
Slovenija	630
Slovačka	397
Hrvatska	281

Izvor: Hrvatska narodna banka, www.hnb/publikacije, standardni prezentacijski format – 1. tromjesečje 2012.

Vrlo mali iznos inozemnih izravnih ulaganja u 2010. i 2011. godini potvrđuje višegodišnju suzdržanost inozemnih ulagača budući da nas prati rejting zemlje s visokim rizikom. Izravne investicije u tom razdoblju odnose se tek na manja ulaganja u trgovačku djelatnost, poslovanje nekretninama i u turizam, koje nisu izvezno orijentirane. Službena statistika ne prati FDI prema tome odnose li se ulaganja na greenfield ili brownfield investicije, ali neslužbeno se govori o podatku da su greenfield investicije znatno manje od 50% ukupnih FDI u Hrvatsku. Pojedini autori iznose podatak da obuhvaćaju tek oko 20% ukupnih FDI.

U Tablici 3. je dana struktura ulaganja prema djelatnostima, koja potvrđuje da su FDI uglavnom usmjeravane u uslužne i visoko profitabilne sektore dok su investicije u proizvodni sektor značajno manjeg iznosa. Izravne vlasničke investicije u hrvatsko gospodarstvo koncentrirane su u nekoliko djelatnosti. Gotovo 60% cjelokupnog ulaganja odnosi se na tri djelatnosti: ostalo novčarsko posredovanje koje uključuje i bankarstvo (34%), trgovina na malo i veliko i trgovina motornim vozilima (16%) te proizvodnja naftnih derivata, vađenje sirove nafte i zemnog plina (9%). Može se zaključiti da su to ulaganja u uslužne sektore orijentirane većinom na poslovanje na domaćem tržištu.

Tablica 3. Struktura inozemnih izravnih vlasničkih ulaganja u Hrvatsku u razdoblju 1993.-2011. godine po djelatnostima

Djelatnost	Iznos u mil. €	%
Ostalo novčarsko poslovanje	8.753	34,2
Trgovina na malo i veliko, motorna vozila i sl.	4.066	15,9
Proizvodnja naftnih derivata	2.340	9,1
Pošta i telekomunikacije	1.738	6,8

Djelatnost	Iznos u mil. €	%
Poslovanje s nekretninama	1.569	6,1
Proizvodnja kemijskih proizvoda	1.378	5,4
Ostalo	5.774	22,5
Ukupno	25.618	100,0

Izvor: Hrvatska narodna banka: Inozemna izravna ulaganja u Republiku Hrvatsku, <http://www.hnb.hr/publikac/hpublikac.htm>, (14.02.2012).
Podaci za 2011. godinu obuhvaćaju razdoblje q 1-3

Ako se analiziraju efekti FDI na nacionalnu ekonomiju, zaključuje se da nisu ostvarile rezultate koji su se realno trebali ostvariti obzirom na iznos inozemnih izravnih ulaganja. Ako se promatra stanje 2011. godine u odnosu na 2003. godinu zaključuje se da nije došlo do povećanja zaposlenosti domaće radne snage (smanjio se broj zaposlenih i povećao se broj nezaposlenih), nije došlo do poboljšanja platne bilance niti do supstitucije uvozne komponente domaćom proizvodnjom, povećanje produktivnosti domaće proizvodnje je sporije u odnosu na rast produktivnosti u razvijenim zemljama. To je pogotovo čudno ako se promatra udio FDI u ukupnim investicijama u dugotrajnu imovinu u RH, što je vidljivo iz Tablice 4.

Tablica 4. Inozemna izravna ulaganja u Hrvatsku 1993.-2009. godine

Godina	Investicije u dugotrajnu imovinu u RH		Iznos inozemnih izravnih ulaganja mil. €	Učešće FDI u ukupnim investicijama u RH (%)
	mil. kn	mil. €		
2003.	62.493	8.262	1.762	21,3
2004.	67.025	8.941	950	10,6
2005.	71.725	9.692	1.468	15,1
2006.	85.801	11.717	2.765	23,6
2007.	96.132	13.104	3.651	27,9
2008.	102.192	14.148	4.219	29,8
2009.	83.498	11.377	2.380	20,9
Ukupno	568.866	77.241	17.195	22,3

Izvor: Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopis RH za 2011., obrada autora (15.02.2012.)

U promatranih 7 godina inozemna izravna ulaganja iznose 17,2 mlrd. €, što predstavlja oko 22,3% ukupnih investicija u RH. To je vrlo visok i značajan udio u ukupnim investicijama, koji bi trebao rezultirati navedenim pozitivnim efektima koje nose inozemna izravna ulaganja u drugim zemljama. Jedan od brojnih razloga zašto inozemna izravna ulaganja u RH nisu rezultirala očekivanim boljim efektima za nacio-

nalnu ekonomiju je i način trošenja stranih izravnih ulaganja. U promatranom razdoblju država je prodavala svoje udjele u vlasništvu u našim najvećim kompanijama te ostvarivala značajne kapitalne prihode. Problem je u činjenici da se ta sredstva nisu usmjeravala za poticanje novih investicija, već se njima nadoknađivao manjak sredstava u državnom proračunu, čime se sprečavalo da država ne bankrotira. Kapitalnim prihodima od FDI se ne smije i ne treba financirati tekuća potrošnja, već ih treba usmjeriti u produktivne investicije koje rezultiraju povećanjem nacionalne konkurentnosti na stranim tržištima. Sljedeći razlog je u strukturi FDI, gdje prevladavaju brownfield investicije, a vrlo je malo greenfield investicija, pogotovo u proizvodna i izvozna poduzeća. Može se konstatirati da su inozemna izravna ulaganja bila i još uvijek su usmjerena u domaća uslužna poduzeća i bankarstvo koje imaju monopolnu poziciju na domaćem tržištu ili predstavljaju tržišnog lidera.

4. ZAKLJUČAK

Inozemna izravna ulaganja intenzivnije se počinju pojavljivati u teorijskim i empirijskim istraživanjima ekonomista nakon Drugog svjetskog rata. Inozemne izravne investicije u ekonomiju osiguravaju priljev novih tehnologija, bolje upravljanje poduzećima, izvoz i strukturne promjene u proizvodnji i izvozu rastu te naravno utječu na povećanje ekonomskog rasta.

Hrvatska ne iskorištava u potpunosti svoje prednosti u privlačenju greenfield investicija. Malo je inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku koja predstavljaju greenfield ulaganja, koja otvaraju nova radna mjesta, izvozno su orijentirana i predstavljaju glavni impuls za restrukturiranje gospodarstva. Bez konzistentne strategije ekonomskog razvoja u Hrvatskoj nije stvoreno adekvatno makro-ekonomsko i poslovno okruženje te poticajna investicijska klima za investicije.

Državna vlast već dvadesetak godina nastoji riješiti probleme i smanjiti zapreke koje stoje na putu značajnijem ulaganju stranih investicija u Hrvatsku. Zakonodavni problemi više ne postoje, budući da svi zakoni koji reguliraju ulaganje i investiranje ne razlikuju domaće ili strane investitore, ali problem je u provedbi odredbi zakona. Na lokalnim razinama vlasti investitori se susreću s nizom problema (velika i neefikasna administracija, korupcija na svim razinama, nesređene zemljišne knjige, mnogo parafiskalnih davanja itd.) što dovodi do odustajanja od ulaganja.

Problem privlačenja stranih investitora je u čitavom sustavu: od administracije, sudstva, poreznog sustava, političke volje da se privuku investicije, slabije razvijeno hrvatsko financijsko tržište i niska razina domaće štednje. Nužna je politička stabilnost, transparentnost i striktno provođenje ugovora. To znači da se treba zaštititi privatno vlasništvo, poboljšati zakonska regulativa i sudska zaštita, a potrebno je i dokazati se u borbi protiv korupcije.

Ozbiljniji investicijski ciklus u Hrvatskoj mora se temeljiti na izravnim stranim ulaganjima, jer ona donose nužno potreban strani kapital te transfer znanja i tehnologije.

Literatura

1. Bilas V., Franc S., **Uloga inozemnih izravnih ulaganja i načini poticanja**, čl. br. 06-13, EFZG, 2006.
2. Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr (15.02.2012.)
3. Felton, A. – Reinhart, C.: **Prva financijska kriza 21. stoljeća**, Novum d.o.o., Zagreb, 2008.
4. Hrvatska narodna banka, www.hnb.hr (14.02.2012)
5. Lider press, www.liderpress.hr (12.02.2012)
6. Pavlović D.: **Inozemne direktne investicije u međunarodnoj trgovini**, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb 2008.
7. Poslovni.hr, www.poslovni.hr (12.02.2012.)
8. Sisek B.: **Strane izravne investicije u Hrvatskoj – uzroci neuspjeha**, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, godina 3, 2005.